

REMISSVAR

2023-03-23

Dnr: BO 2023-0017

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av Promemorian Skärpt återbetalningsskyldighet i brottmål

(dnr Ju2023/00144)

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som sedan den 1 januari 2020 är lag i Sverige.

Barnombudsmannen förstår det som att barn som döms för brott inte är tänkta att träffa av förslagen eftersom det i författningskommentaren gällande jämningsregeln uttrycks att ingen ändring i sak är avsedd när det gäller att återbetalningsskyldighet endast i undantagsfall ska åläggas den som är under 18 år, den som har begått brottet under inflytande av en psykisk störning eller den som meddelas påföljdseftergift, och vidare uttrycks att förutom i undantagsfall ska det alltså anses föreligga särskilda skäl för hel nedsättning för dessa kategorier av tilltalade (se s. 25 i promemorian). I promemorian anges dock också, direkt i anslutning till detta, att den omständigheten att den tilltalade har låtit ett överklagande till hovrätten förfalla i stället för att återkalla det – och därigenom har orsakat onödiga kostnader för det allmänna avseende planering av och inställelse vid en huvudförhandling – bör tala till den tilltalades nackdel vid prövningen av om det finns särskilda skäl för nedsättning. Barnombudsmannen anser att det behöver tydliggöras att detta senare uttalande tar sikte på andra än personer under 18 år (och övriga angivna kategorier av tilltalade). Om personer under 18 år är tänkta att omfattas av uttalandet saknar Barnombudsmannen en barnrättslig konsekvensanalys i denna del. Det finns särskilda omständigheter och rättigheter att beakta för barn.¹

Barnombudsmannen vill i sammanhanget framhålla att när förslag till ny lag berör barn behöver en analys och bedömning av förslagets konsekvenser för barn och deras rättigheter tydligt framgå av underlaget. Och analysen och bedömningen behöver omfatta såväl direkta som indirekta konsekvenser. Det senare kan till exempel vara konsekvenser för barn vilkas föräldrar åläggs en återbetalningsskyldighet. I vissa fall kan skrivningarna bli korta på grund av att barn inte berörs i hög grad eller konsekvenserna för barn bedöms vara små, men frågan bör i vart fall adresseras. I nu aktuell promemoria framgår inte förslagets konsekvenser för barn och deras rättigheter tydligt. Detta hade kunnat ske till exempel i avsnittet om konsekvenser.

¹ När det gäller skyldigheter att genomföra barnrättsliga konsekvensanalyser och prövningar av barnets bästa i lagstiftningsarbete se bland annat proposition 2017/18:186, Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter, s. 96 och FN:s kommitté för barnets rättigheters allmänna kommentar nr 14 (2013) om Barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, CRC/C/GC/14, p. 6.

Föredragande i ärendet har varit biträdande avdelningschefen och chefsjuristen
Tove Björnheden.

Erik Henriksson
Ställföreträdande barnombudsman

Kopia till:
ju.da@regeringskansliet.se